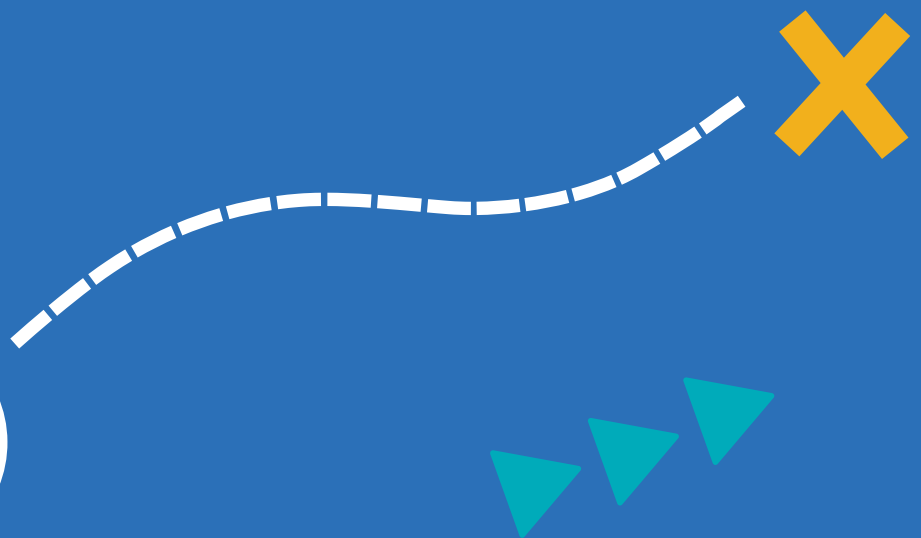

PÕGENEMINE MEGASTANIST

RÄNDETEEMALINE TUNNIKAVA

SISUKORD

[TUNNIKAVA](#)

[ROLLIMÄNG](#)

[TÖÖLEHT](#)

KULTUURIMINISTEERIUM

Rändeteemalised tunnikavad on välja töötatud projekti „Jagatud teekonnad“ raames, mida kaasrahastavad Euroopa Komisjon, Kodanikuühiskonna Sihtkapital, Eesti Kultuuriministeerium ja Eesti Välisministeerium arengu- ja humanitaarabi vahenditest.

PÕGENEMINE MEGASTANIST

Vanuseaste	III kooliaste ja gümnaasium
Ainelõiming	<ul style="list-style-type: none">- Ajalugu, VI kursus „Lähiajalugu III – 20. sajandi arengu põhijooned: Eesti ja maailm“- Ühiskonnaõpetus, I kursus- Ühiskonnaõpetus, II kursus- Valikkursus „Inimene ja õigus“- Geograafia, I kursus „Rahvastik ja majandus“- Valikkursus „Globaliseeruv maailm“- Geograafia (III kooliaste)
Õpitulemused	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none">- mõistab sundrände põhjuseid ja võimalikke etappe;- mõistab rahvusvahelise kaitse aluseid;- mõistab uues riigis kohanemisega seotud väljakutseid;- tunneb empaatiat inimeste suhtes, kes on pidanud oma kodumaalt põgenema.
Kestliku arengu eesmärgid	<p>16. eesmärk: toetada rahumeelseid ja kaasavaid ühiskondi säästva arengu saavutamiseks</p> <p>17. eesmärk: elavdada ülemaailmset partnerlust jätkusuutliku arengu nimel</p>
Tunni pikkus	75 min
Meetodid	<ul style="list-style-type: none">- Rollimäng- Arutelu
Õppevahendid tunni läbiviimiseks	<ul style="list-style-type: none">- Profiilid (prinditud ja sedeliteks lõigatud)- Taustamaterjal „Rahvusvahelise kaitse alused“- Taustamaterjal „Olukord Megastanis“- Vihik või paberileht logiraamatu pidamiseks

**Kommentaar
tunnikavale**

„Rollimäng võimaldab õpilastel panna ennast põgenike olukorda ja õppida läbi enda kogemuse. Õpilased ütlesid pärast tundi, et mõistavad nüüd paremini, mida põgenikud võivad kogeda,“ Liina Kitt, Viimsi Gümnaasiumi kursuse „Globaliseeruv maailm“ õpetaja

„Sundrändeteemalise tunni rollimäng äratas õpilastes empaatia. Ühe osalenu sõnades: „Väga sageli ei mõtle me kõigi rändelugude taga olevatele üksikutele inimestele. Me näeme uudistes olevaid pagulasi vaid arvude ja statistikana, kuid rändamisega kaasneb väga palju raskusi ja traumat isiklikul tasemel. On kasulik lugeda ja teadlik olla inimeste individuaalsetest lugudest, et paremini mõista tervikpilti,“ Sinile Org, Saue Gümnaasiumi kursuse „Globaliseeruv maailm“ õpetaja

**Ettevalmistav
kodutöö**

- ▶ Paluge õpilastel vaadata Mondo rändekooli videot [„Pagulased ja varju-paik“](#) ning lugeda sellega seonduvat taustateksti.

**Sissejuhatus
(5–10 min)**

- ▶ Sissejuhatavad küsimused õpilastele:
 - Miks rännatakse?
 - Millised on rände tõmbe- ja tõukefaktorid?
 - Milline erinevus on vabatahtlikul ja sundrändel?
 - Millistel juhtudel võivad olla inimesed sunnitud oma kodudest põgenema ja asuma elama oma riigi teise piirkonda või välismaale?
 - Mida võivad põgenikud oma teekonnal turvalisematesse piirkondadesse kogeda?

**Rollimäng
(60 min)**

- ▶ Selgitage õpilastele, et asutakse mängima rollimängu, mille eesmärk on anda parem arusaam sundrändest.
- ▶ Selgitage õpilastele, et neil tuleb valida endale profiil, millest lähtudes rollimängus osaleda, ning et mäng koosneb erinevatest etappidest.
- ▶ Paluge õpilastel tõmmata loosiga põgeniku profiil (eelnevalt töölehelts välja lõigatud). Mitu õpilast võivad saada sama profiili.
- ▶ Selgitage, et õpilased peavad iga järgneva etapi juurde kirjutama märksõnadena, mis toimus (koostama oma põgenemisteekonna „logiraamatu“). Soovi korral võib selle tunni läbi viia ka koolimajas ringi liikudes nii, et kogu grupp jalutab ühest asukohast teise ja peatudes loeb õpetaja ette järgmise etapi kirjelduse (kokku on kuus etappi).
- ▶ Lugege õpilastele ette olukorra kirjeldus väljamõeldud riigis Megastan.

► Lugege ette põgenemise **1. etapp**:

*„Olukord teie kodulinnas on muutunud liiga ohtlikuks. Peate kiiresti lahku-
ma. Teekonnale saate valida neli asja, mis endaga kaasa võtta. Mõelge,
kuidas neid kaasas kannate. Põgenema peate jalgsi.“*

- Paluge mõnel õpilasel öelda, kes on nende tegelaskuju ja mida nad kaa-
sa võtavad. Arutage, mis tegi valiku raskeks.

► Lugege ette **2. etapp**:

*„Teekond on pikk ning jalgsi tuleb ületada kõrbestunud maa-ala. Olete
kõndinud kolm päeva. Mõnest asulast olete saanud natuke vett ja süüa.“*

- Paluge õpilastel mõelda, kuidas nende tegelane ennast tunneb ja kas
tal õnnestub sellest olukorrast eluga välja tulla? (Võimalikud märksõnad:
nälg, janu, ärritus, stress, koduigatsus, ebaturvaline tunne, jalad katki,
väsinud). Mõned õpilased tutvustavad oma tegelast ning jagavad tema
kogemust. Arutage, millised transpordivalikud võivad olla põgenevatel
inimestel ja millest see oleneb.

► Lugege ette **3. etapp** (ka neil, kes usuvad, et poleks nii kaugele jõudnud,
palutakse grupiga taas liituda):

*„Liigute grupina ja märkate, et teie poole sõidab suure kiirusega mässuliste
rühmitus ning avab tule. Püüate peitu joosta.“*

- Õpilased mõtlevad, kuidas nende tegelane sellises olukorras toime tuleb.
Paluge mõnel õpilasel oma kogemust teistega jagada.

► Lugege ette **4. etapp** (ka neil, kes usuvad, et poleks nii kaugele jõudnud,
palutakse grupiga taas liituda):

*„Olete jõudnud naaberriigi piirini ja palute varjupaika. Teid paigutatakse
pagulaslaagrisse elama ning viibite seal kolm aastat.“*

- Õpilased arutavad ja jagavad kogemusi, kuidas see aeg nende jaoks
möödus. Kuidas nägi välja igapäevaelu? Mis pakkus rõõmu ja mis valmis-
tas muret?

► Lugege ette **5. etapp**:

*„Teid on kutsutud intervjuule, et selgitada välja, kas te kvalifitseerute üm-
berasustamisprogrammi, et asuda elama Euroopasse (nt Eestisse).“*

- Selgitage, et paljud riigid võtavad pagulasi vastu otse pagulaslaagritest, kuid enne tehakse kindlaks, kas konkreetne inimene kvalifitseerub rahvusvahelise kaitse saajaks. Täpsustage, et põgenikke on maailmas palju rohkem kui kohti ümberasustamiseks. Seetõttu võtavad põgenikud sageli ette ohtlikke teekondi, et jõuda riikidesse, kus neil on turvaline ja võimalus oma elu uuesti üles ehitada.
- ▶ Jagage õpilastele paari peale taustatekst „Rahvusvahelise kaitse alused“, kus on välja toodud rahvusvahelise kaitse alused, lähtudes Eesti seadustest. Õpilased püüavad mõelda, kas nende tegelaskuju puhul võiks mõni lehel väljatoodud alustest kehtida.
- Paluge õpilastel öelda, kas ja mis alusel nad saaksid rahvusvahelise kaitse ja kvalifitseeruksid ümberasustamisprogrammi abil sihtriiki elama asuma.
- Paluge õpilastel selgitada, mis on teised rahvusvahelise kaitse alused. Esitage lisaküsimusi veendumaks, et õpilased mõistavad nt majanduslikel põhjustel rändaja ja pagulase erinevust.
- ▶ Lugege ette **6. etapp**:
- „Jõudsite sihtriiki (nt Eestisse) ja olete elanud seal juba kolm aastat. Milline teie kogemus siiani on olnud (kultuuriline kohanemine, töö, elukoht, haridus, kuidas suhtuvad teisse kohalikud, kas igatsete kodumaad, kas olete kuulnud midagi oma lähedastest, kes jäid maha jne). Mida olete teinud selleks, et paremini kohaneda, ja millist tuge on teil vaja olnud?“

**Kokkuvõte
(5 min)**

- ▶ Arutage üheskoos:
 - Mis tunne oli põgeniku rollis olla?
 - Mis põhjustel võivad inimesed veel olla sunnitud põgenema?
 - Kas ja missugune on maailma riikide vastutus põgenike ees?
 - Miks võivad mõned riigid olla põgenike vastuvõtmise vastu?

**Võimalikud
jätkutegevused**

- ▶ Kutsuge pagulastemaatikat põhjalikumalt avama valdkonna ekspert või kogemusi jagama Eestis elav rahvusvahelise kaitse saaja.
- ▶ Vaadake filme: [„Üle mere“](#), [„Paradiis – kolm reisi selles maailmas“](#), [„Reiviv Iraan“](#), [„Õppetunnid“](#).

ROLLIMÄNG „PÕGENEMINE MEGASTANIST“

TAUSTAINFO

Olukord Megastanis

Megastan on 10 miljoni elanikuga riik Lähis-Idas. 1970ndatel sai Megastanist esimene demokraatia terves regioonis. Pidev majanduskasv ning poliitiline stabiilsus muutsid Megastani kiirelt üheks piirkonna edukaimaks riigiks. Megastani toodi esile kui musternäidist sellest, kuidas erinevad vähemusgrupid koos edukalt eksisteerivad.

Kaks aastat tagasi tabas Megastani majanduskriis. Mitmed suured rahvusvahelised ettevõtted kolisid oma tootmistehased teistesse, odavamatesse riikidesse. Megastani peamiste maavarade hinnad kukkusid järsult, sest nõudlus maailmaturul vähenes. Lisaks tabas riiki tõsine ikaldus, kuna sademeid on piirkonnas aasta-aastalt järjest vähem. See kõik viis riigi humanitaarkatastroofi äärele.

Ebakindlas situatsioonis haaras võimu sõjaväeline hunta, kes kehtestas kohe eriolukorra ning keelustas kuu aja pärast toimuma pidanud valimised. Sõjaväeline hunta on asunud aktiivselt taga kiusama režiimivastaseid poliitikuid ja kultuuritegelasi. Kahtlastel asjaoludel on surnud üle 10 opositsioonipoliitiku, vähemalt 200 on arreteeritud. Samuti on riigi paljud elanikud, kes kuulusid jõukamasse ja ka elitaarsesse sotsiaalsesse gruppi, sattunud rünnakute ohvriks. Tänavatel on võimu haaranud ilmselt režiimile ustavad isehakanud patrulljõugud, kes on süüdanud kirikuid ja mošeesid. Ehkki hunta eitab enese seost patrulljõukudega, pole nende peatamiseks seni midagi ette võetud.

Kuna olukord riigis on muutunud suurele osale elanikkonnast väljakannatamatuks, tulevad inimesed tänavatele protestima. Hunta reageerib sellele jõuliselt ning asub pommitama piirkondi, kus meelevaldused aset leiavad. Kümned tuhanded inimesed otsustavad riigist põgeneda.

ROLLIMÄNG „PÕGENEMINE MEGASTANIST“

TAUSTATEKST

Rahvusvahelise kaitse alused

Rahvusvaheline kaitse

Rahvusvahelise kaitse saaja on välismaalane, keda on tunnustatud **pagulase-na või täiendava kaitse saajana** ning kellele on antud Eesti elamisluba.

Pagulane on välismaalane, kes vastab 1951. aasta Genfi pagulasseisundi konventsioonis sätestatud tingimustele ja kellele on PPA (Politsei- ja Piirivalveamet) seetõttu andnud pagulase staatuse.

Vastavalt konventsioonile tunnustab PPA **pagulasena** välismaalast:

- **kes kardab kodumaal tagakiusamist;**
- **kelle kartus on objektiivsete asjaoludega põhjendatud;**
- **kelle kartus on seotud taotleja rassi, rahvuse, usu, ühiskondlikusse rühmitusse kuulumise või tema poliitiliste veendumustega.**

Ühiskondliku rühmituse all peetakse silmas näiteks seksuaalset orientatsiooni, sotsiaalsesse eliiti kuulumist, kuulumist grupeeringusse, dissidentide pereliikmeid, võimuesindajate või nende pooldajate poolt toimepandud seksuaalkuritegude ohvreid.

Pagulasele antakse kolmeks aastaks elamisluba, mida vajadusel pikendatakse.

Täiendava kaitse saaja on välismaalane, kes ei kvalifitseeru pagulaseks, kuid kelle suhtes on alust arvata, et tema Eestist tagasi- või väljasaatmine päritoluriiki võib talle kaasa tuua tõsise ohu, sealhulgas:

- **surmanuhtluse;**
- **piinamise, ebainimlike või inimväärikust alandavate kohtlemis- või karistamisviiside kasutamise;**
- **vägivalla rakendamise rahvusvahelise või riigisisese relvakonflikti tõttu.**

Tavaliselt antakse täiendav kaitse taotlejale siis, kui riigis on sõda.

Täiendava kaitse saajale antakse üheks aastaks elamisluba, mida vajadusel pikendatakse.

Rahvusvahelise kaitse saaja abikaasale ja lastele väljastatakse üldjuhul sama elamisluba kui kaitse saajale.

Allikad

Politsei- ja Piirivalveamet: www.ppa.ee

Välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seadus: <https://www.riigiteataja.ee/akt/VRKS>

TÖÖLEHT: PROFILID

Tüdruk (7-aastane): tal on astma, rändab koos vanaemaga
Noor mees (18-aastane): terve, keskharidusega, madala sissetulekuga, rändab üksi
Noor naine (21-aastane): terve, keskharidusega, madala sissetulekuga, rändab koos 6-kuuse lapsega
Naine (36-aastane): terve, kõrgharidusega, kõrge sissetulekuga, rändab koos abikaasa, kahe lapse ja isaga
Keskealine mees (45-aastane): ratastoolis, kõrgharidusega, keskmise sissetulekuga, rändab koos abikaasa ja kolme lapsega
Vanem mees (66-aastane): südamehaige, kõrge sissetulekuga, rändab koos abikaasa ja tütreaga
Vanem naine (80-aastane): hariduseta, madala sissetulekuga, rändab koos poja perega